

Галина КУЛИНА

кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет,
Тернопіль, Україна, gkulyna@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7035-315X

Наталія НАЛУКОВА

кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет,
Тернопіль, Україна, n.nalukova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2634-1589

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА КОМПОНЕНТА ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

***Вступ.** В умовах побудови сервісної держави і формування цифрового суспільства інформатизація сфери соціального забезпечення є необхідною компонентою та запорукою успішної реалізації соціальної політики, спрямованої на якісне і своєчасне задоволення потреб громадян. Тому важливою умовою ефективного функціонування органів соціального захисту й обслуговування населення є розробка й технічна новелізація соціальних послуг і каналів їх реалізації за рахунок автоматизованих інформаційних систем, що має відповідати інноваційній стратегії розвитку соціальної сфери держави як складової цифрової економіки.*

***Мета** – обґрунтувати доцільність застосування у сфері соціального забезпечення новітніх цифрових технологій і новелізації на цій основі соціальних послуг, а також виявити особливості і переваги соціального захисту населення через автоматизовані інформаційні системи та канали їх реалізації.*

***Результати.** Обґрунтовано необхідність і роль інформатизації в сучасному цифровому суспільстві та основні виклики, які обумовлюють її реалізацію у сфері соціального забезпечення. Проаналізовано ключові автоматизовані інформаційні системи, які сприяють побудові єдиного інформаційного простору соціальної сфери, появі нової сервісно орієнтованої соціальної служби з широким спектром інформаційно-комунікаційних послуг, дають змогу підвищити соціальну захищеність населення у вітчизняних умовах. Наголошено на необхідності підготовки та перепідготовки висококваліфікованих творчих фахівців нових соціальних спеціальностей, визначено узагальнені принципи систем розвитку навичок в умовах інформатизації, які важливі у підборі соціальних працівників.*

***Висновки.** Установи сфери соціального захисту та соціального забезпечення населення при формуванні власної стратегії мають розцінювати інформаційно-комунікаційний вектор розвитку як найважливіший засіб підвищення ефективності свого функціонування, оскільки від цього залежатиме результативність проведення соціальної*

політики в державі та рівень задоволення громадян соціальними послугами. Результати інформатизації соціальних процесів виявляються в імплементації автоматизованих інформаційних систем та побудові єдиного уніфікованого інформаційного простору сфери соціального забезпечення, розробці нових сервісних продуктів, електронній подачі документації і спрощенні процедури отримання соціального забезпечення, прозорості соціального забезпечення і, як результат, успішній соціальній політиці.

Ключові слова: інформатизація, інформаційні системи, сервісно орієнтована служба, соціальне забезпечення, соціальні послуги.

Бібл.: 13.

Галина КУЛЬНА

кандидат економічних наук, доцент, Тернопольський національний економічний університет, Тернополь, Україна

Наталья НАЛУКОВА

кандидат економічних наук, доцент, Тернопольський національний економічний університет, Тернополь, Україна

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ СФЕРЫ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАК НЕОБХОДИМЫЙ КОМПОНЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Введение. В условиях формирования цифрового общества информатизация сферы социального обеспечения является необходимым компонентом и залогом успешной реализации социальной политики, направленной на качественное и своевременное удовлетворение потребностей граждан. Поэтому важным условием эффективного функционирования органов социальной защиты и обслуживания населения является разработка и техническая новеллизация социальных услуг и каналов их реализации за счет автоматизированных информационных систем, что должно соответствовать инновационной стратегии развития социальной сферы государства как составной цифровой экономики.

Цель – обосновать целесообразность применения в сфере социального обеспечения новейших цифровых технологий и новеллизации на этой основе социальных услуг, а также выявить особенности и преимущества социальной защиты населения через автоматизированные информационные системы и каналы их реализации.

Результаты. Обоснована необходимость и роль информатизации в современном цифровом обществе и основные вызовы, определяющие ее реализацию в сфере социального обеспечения. Проанализированы ключевые автоматизированные информационные системы, способствующие построению единого информационного пространства социальной сферы, появлению новой сервисно ориентированной социальной службы с широким спектром информационно-коммуникационных услуг, позволяющие повысить социальную защищенность населения в отечественных условиях. Отмечена необходимость подготовки и переподготовки высококвалифицированных творческих специалистов новых специальностей и определены обобщенные принципы систем развития навыков в условиях информатизации, которые важны при подборе социальных работников.

Выводы. Учреждения сферы социальной защиты и социального обеспечения населения при формировании собственной стратегии должны расценивать инфор-

маціонно-комунікаційний вектор розвитку як важливіше средство підвищення ефективності свого функціонування, оскільки від цього буде залежати результативність проведення соціальної політики в державстві і рівень задоволення громадян соціальними послугами. Результати інформатизації соціальних процесів проявляються в здійсненні автоматизованих інформаційних систем і побудові єдиного уніфікованого інформаційного простору сфери соціального забезпечення, розробці нових сервісних продуктів, електронної подачі документації і упрощенні процедури отримання соціального забезпечення, прозорості соціального забезпечення і, як результат, успішної соціальної політики.

Ключевые слова: інформатизація, інформаційні системи, сервісно орієнтована служба, соціальне забезпечення, соціальні послуги.

Halyna KULYNA

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine,
gkulyna@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7035-315X

Nataliya NALUKOVA

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine,
n.nalukova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2634-1589

INFORMATIZATION OF SOCIAL PROVIDING AS A MAIN ELEMENT IN THE FORMATION OF DIGITAL ECONOMY

Introduction. In the conditions of digital society formation, the informatization of the social security sphere is a necessary component and guarantee of successful implementation of social policy aimed at quality and timely satisfaction of citizens' needs. Therefore, a prerequisite for the effective functioning of social protection and public service authorities is the development and technical innovation of social services and channels for their implementation through automated information systems, should be consistent with the innovation strategy of development of the social sphere as a composite digital economy of the state.

Purpose is to substantiate the expediency of application of the newest digital technologies in the sphere of social security and novelization of social services on this basis, as well as to reveal features and advantages of social protection of the population through automated information systems and channels of their implementation.

Results. The necessity and role of informatization in the modern digital society and the main challenges that lead to its implementation in the field of social security have been substantiated. The key automated information systems, which contribute to the construction of a common information space of the social sphere and allow to increase social protection of the population in domestic conditions, as well as the emergence of a new service-oriented social service with a wide range of information and communication services, have been analyzed. The necessity of training and retraining of highly qualified creative specialists of new specialties was noted and generalized principles of systems of skills development in the conditions of informatization, which are important in the selection of social workers, were defined.

Conclusions. *Social protection and social welfare institutions, when formulating their own strategies, should consider the information and communications technology vector of development as an essential means of improving their functioning, since this will determine the effectiveness of social policy implementation in the State and the level of satisfaction of citizens with social services. The results of informatization of social processes are manifested in the implementation of automated information systems and the construction of a single unified information space of social security, the development of new service products, electronic filing of documentation and simplification of procedures for obtaining social security, transparency of social security and, as a result, successful social policy.*

Keywords: *informatization, informative systems, service oriented office, public welfare, social services.*

JEL Classification: H55, O34.

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення, які обумовлені індустріалізацією та цифровізацією, стосуються усіх без винятку сфер життєдіяльності світової спільноти для забезпечення її креативного добробуту. Чільне місце у цих процесах відведено інформаційним технологіям, які відіграють визначальну роль у розвитку науки, техніки та економіки цілого світу. Тоді як виникнення й активна апробація універсальних багатофункціональних мобільних телефонів і поглиблення залежності людства від ресурсів мережі Інтернет стали запорукою зміни основ функціонування учасників соціально-економічних відносин. Як результат, удосконалюються підходи до ведення бізнесу, апробуються новітні канали надання послуг і технології обслуговування клієнтів.

Імплементация новітніх технологій та інформатизація на їх основі системи державного управління є лейтмотивом до створення організаційно-технологічного підґрунтя для підвищення ефективності інформаційного обслуговування населення, модернізації системи соціального забезпечення, апробування й розвитку загальнодержавної інформаційно-комунікаційної інфраструктури і системи інформаційних ресурсів. У випадку ж значного відставання

в окреслених процесах можна простежувати такі явища, як: неефективність і низька конкурентоспроможність економіки, посилення її залежності від інших країн та еко-систем. Тому в епоху цифровізації усі сили мають бути спрямовані на максимальне технологічне переозброєння вітчизняних економік задля максимального використання переваг цифрового суспільства та підвищення ефективності задоволення потреб населення у соціальному обслуговуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання інформатизації та цифровізації суспільства, автоматизації систем державного управління та соціального забезпечення, сервісно орієнтованої служби присвячено праці таких провідних вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, як: К. Авгеров [1], Є. Васильєва [2], Л. Дітковська [3], П. Клімушин [4], Х.-Х. Конколевскі [5], Д. Кононенко [2], А. Крисоватий [6], А. Луцик [6], Дж.-Л. Моніно [7], Л. Муллінс [8], Є. Попов [9], О. Прохорова [10], К. Сем'ячков [9], Н. Синютка [6], Д. Спасібов [4] та Є. Холостова [10].

Віддаючи належне існуючим напрацюванням та не применшуючи їх вагомості, слід акцентувати увагу на поглибленні цифровізації вітчизняної сфери соціально-го забезпечення задля підвищення рівня

обслуговування населення за рахунок використання новітніх і прогресивних інформаційних технологій.

Метою статті є обґрунтування доцільності застосування у сфері соціального забезпечення новітніх цифрових технологій, новелізація на цій основі соціальних послуг, виявлення особливостей і переваг соціального захисту населення через автоматизовані інформаційні системи та канали їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційність у сфері соціального забезпечення, новітні підходи до управління соціальними процесами, організацією соціальної роботи, розробка та впровадження якісно нових соціальних послуг є вимогою часу, оскільки потреби суспільства постійно зростають. Розвиток установ сфери соціального забезпечення нині не можливий без налагодженого прямого і зворотного зв'язку із соціумом, без обміну інформацією, повноцінного інформаційного супроводу своєї діяльності, інформаційних і комунікаційних технологій. Інформатизація діяльності установ соціального забезпечення передбачає збір і поширення інформації через різноманітні комунікаційні канали з метою доведення її до кінцевого користувача – споживача соціальних послуг, тим самим забезпечуючи підвищення ефективності й результативності соціального захисту й обслуговування громадян.

Як зазначає Головний секретар Міжнародної асоціації соціального забезпечення (ISSA) Ханс-Хорст Конколевскі: “Як організації соціального забезпечення, у нас є нові способи взаємодії з клієнтами через соціальні мережі, відеоконференції, мобільні телефони і Інтернет. Це не тільки підвищує якість обслуговування, а й забезпечує підтримку потребуючих, наприклад, людей похилого віку з обмеженою мобільністю чи людей з обмеженими можливостями...”

Наші системи пройшли довгий шлях від сприяння виходу з ринку праці до активної підтримки здоров'я, зайнятості, навчання чи повернення до роботи” [5, 25]. У цьому контексті Є. Холостова наголошує, що інформатизація життєдіяльності людини є одним із факторів зміни змісту соціальної роботи. Процес інформатизації соціальної роботи відбувається на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій у наданні соціальної допомоги людям, які опинилися у складній життєвій ситуації [10, с. 237].

Вважаємо, що основною метою використання інформаційних технологій у соціальній сфері є забезпечення ефективного використання інформаційних і комунікаційних ресурсів у рамках: гарантування реалізації основних прав і свобод громадян; надання соціальної допомоги та соціального захисту особам, які опинилися у важкій життєвій ситуації; поширення у соціумі знань і формування навичок з профілактики соціально небезпечного становища і само- та взаємодопомоги; підтримки прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на підвищення результативності соціальних послуг.

Загалом, як наголошують А. Крисоватий, А. Луцик та Н. Синютка, існуюча в Україні система електронного урядування полегшує збір та обмін інформацією шляхом автоматизації процесів реєстрації, обміну інформацією та покращення надання державних послуг [6, с. 380]. Адаже використання цифрових технологій дає змогу суттєво підвищити прозорість прийняття рішень у сфері державного управління, знизити рівень корупції, підвищити довіру населення за рахунок їх долучення до процесу прийняття рішень [1].

Нагальність окреслених змін у світовому масштабі обумовила відкриття в червні 2017 р. Обсерваторії інновацій та цифрової

економіки ISSA, що має на меті забезпечити більш чітке розуміння як проблем, так і можливостей, цифрової економіки. На сьогодні до ТОП-10 глобальних викликів, які ставить перед соціальним забезпеченням цифрова економіка, належать [5, с. 29]: ліквідація розриву в охопленні соціальним захистом; нерівність протягом всього життя; старіння населення; працевлаштування молодих працівників; ринки праці і цифрова економіка; охорона здоров'я і довгостроковий догляд; нові ризики, потрясіння, екстремальні події; захист робітників-мігрантів; технологічні зміни; більш високі очікування суспільства.

Як показує практика, основними видами інформаційних технологій, які розвиваються у сфері соціального забезпечення, є:

- 1) Інтернет-технології, які ґрунтуються на використанні Інтернет-ресурсів сфери соціального забезпечення;
- 2) відповідне програмне забезпечення, тобто автоматизовані інформаційні системи і бази даних, які використовують фахівці і клієнти органів соціального захисту та забезпечення населення;
- 3) технології масових комунікацій соціального спрямування, а саме: друковані ЗМІ, засоби теле- і радіомовлення, зовнішня реклама та ін.;
- 4) навчальні інформаційні технології.

Щодо України, то перші кроки щодо інформатизації сфери соціального забезпечення було зроблено в рамках проєкту “Удосконалення системи соціальної допомоги” за підтримки Світового банку, метою якого було розроблення Єдиної інформаційно-аналітичної системи соціального захисту населення (ЄІАССЗН) [11]. Створення єдиного інформаційного простору соціальної сфери суттєво полегшує оформлення всіх видів соціальної допомоги і пільг, оскільки людині для отримання допомоги потрібно буде надати тільки паспорт, а решту

необхідної документації фахівці соціальної сфери зможуть отримати за допомогою нової експериментальної системи [3, с. 81]. Прагнення розробити уніфіковану базу даних про систему соціального забезпечення населення (ЄІАССЗН) відповідає основним засадам побудови цифрової економіки як складної екосистеми взаємопов'язаних інформаційних і комунікаційних технологій, що ґрунтується на опрацюванні “великих даних”, які забезпечені складним аналітичним інструментарієм [7]. Однак на той час реалізація цього проєкту не відбулась.

Наступним етапом стало підписання нової угоди щодо виконання проєкту “Модернізація системи соціальної підтримки населення України” в контексті сприяння проведенню соціальних реформ, спрямованих на зменшення рівня бідності та підвищення соціальної захищеності найбільш уразливих верств населення. З метою ефективного технічного наповнення ЄІАССЗН виконання проєкту передбачено у три етапи: забезпечення централізації інформаційних систем соціальної сфери; побудова системи обміну даними між інформаційними системами; запровадження механізму онлайн верифікації та аутентифікації громадян, контроль інформаційної системи Міністерством соціальної політики України (МСП) та запровадження верифікації даних.

Важливим кроком у цьому напрямку стало ухвалення урядом рішення про створення Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL), Положення про зазначену систему та Положення про Єдиний державний реєстр соціальної сфери (Постанова КМУ № 676 від 17 липня 2019 р.) [12]. Відтак, МСП взяло на себе зобов'язання забезпечити:

- 1) створення E-SOCIAL, яка базується на використанні прикладного програмного забезпечення рівня Enterprise із

гарантуванням доступу користувачів до прикладних задач через веб-інтерфейс;

- 2) наповнення до 30 вересня 2020 р. E-SOCIAL інформацією, яка наявна в інших інформаційних системах, що використовують структурні підрозділи з питань соціального захисту населення;
- 3) використання з 1 жовтня 2020 р. E-SOCIAL при наданні, призначенні та виплаті соціальної підтримки населення України.

Усі вищенаведені заходи щодо інформатизації вітчизняної сфери соціального забезпечення стосуються, насамперед, тих установ, які виконують управлінські й адміністративні функції (міністерство, управління). Фактично в цих структурах: було проведено модернізацію комп'ютерного устаткування та програмного забезпечення; використовується електронний документообіг (як в середині установ, так і з іншими організаціями); пріоритетності набуває інформаційна безпека і на перший план виходить захист персональних даних клієнтів, як результат, використовуються захищені канали передачі даних.

Практична реалізація окреслених проєктів і завдань дасть змогу органам соціального забезпечення базового рівня гарантувати населенню належні умови щодо призначення, нарахування та отримання соціальних виплат, пільг, соціальних послуг чи житлових субсидій. Більше того, автоматизація окреслених процесів сприятиме підвищенню ефективності діяльності державних органів у сфері соціального захисту та забезпечення населення, запобіганню зловживанням під час надання соціальних послуг, а також покращенню рівня адресності надання соціальної допомоги та ефективності використання бюджетних коштів.

Іншими автоматизованими інформаційними системами, які використовують у сво-

їй діяльності органи соціального захисту населення, є:

- “Наша сім'я”, для обліку на місцевому рівні соціального стану інвалідів та їх сімей, одиноких непрацевдатних громадян, малозабезпечених громадян та їх сімей для організації соціальної допомоги за видами послуг;
- “Єдиний державний реєстр осіб, які мають право на пільги”, для обліку осіб, які мають право на пільги, та для автоматизації звірки правових даних, зареєстрованих в реєстрі громадян, з даними організацій надавачів послуг;
- “Житлові субсидії”, для автоматизації процесів призначення, перерахунку житлових субсидій та формування звітності;
- “Статистичний моніторинг бідності”, що забезпечує опрацювання регламентних запитів центрального рівня (МСП) до баз даних регіонального (обласні управління соціального захисту населення) і районного рівнів та формування звітів на трьох рівнях функціонування.

Слід констатувати, що використання автоматизованих інформаційних технологій, таких як АІС, у сфері соціального забезпечення призначене для: формування та ведення баз даних (клієнтів та ін.); отримання інформації щодо видів соціального забезпечення (пільги, компенсації, субсидії), фахівців установи, адрес тощо; комплексного аналізу будь-яких відомостей з бази даних за заданими критеріями і складання звітів; автоматизованого розрахунку величини середньодушового сукупного доходу для призначення пільг чи субсидій; обліку і контролю за витраченими коштами, наданими з метою соціальної підтримки. Це дає змогу прогнозувати необхідні обсяги ресурсів у натуральному і грошовому вимірах для надання різних видів соціальної допомоги,

ефективно розподіляти обмежені бюджетні кошти, визначати ефективність тих чи інших заходів, аналізувати соціально-демографічну й соціально-економічну ситуацію в окремих адміністративно-територіальних утвореннях і визначати пріоритети в соціальної політиці.

Чільне місце інформатизація посіла у функціонуванні органів Пенсійного фонду України, де вона проявилася через: розміщення інформаційних кіосків для доступу громадян до відомостей, які зберігаються в Інформаційному центрі персоніфікованого обліку ПФУ; нову систему обслуговування громадян та обробки пенсійної документації на базі централізованих інформаційних технологій (АСОПД/КОМТЕХ-W); створення web-порталу електронних послуг ПФУ й електронної бази даних одержувачів пенсій. У перспективі передбачено повну діджиталізацію системи пенсійного забезпечення через запровадження електронних пенсійних справ, створення їх реєстру та систем технічної підтримки, а також комплексної системи захисту інформації. Більше того, адаптовано нові канали надання соціальних послуг через банки, відділення поштового зв'язку, об'єднані територіальні громади.

Нині в електронному порядку подають документи на отримання таких видів соціальних послуг, як:

- 1) допомога при народженні дитини (однак підпис документів вимагає присутності);
- 2) житлові субсидії;
- 3) пенсія.

Таким чином, у результаті широкомасштабної інформатизації та цифровізації сфери соціального забезпечення можна сподіватися на отримання нової, сервісоорієнтованої служби з широким спектром інформаційно-комунікаційних послуг, що дає змогу охопити соціальним покриттям значне коло громадян, яким надані про-

фесійні послуги. Це досягається шляхом ефективного електронного управління, функціональна специфіка якого визначається [2, с. 12]:

- а) особливостями, пов'язаними з впливом ІКТ на управлінський процес (цифрова стандартизація інформаційних процесів; швидкість та інтенсивність обміну інформацією, необмеженість її тиражування; адресність, дистанційність, інтерактивність і мережевий характер інформаційної взаємодії; гіпертекстовий і багатоцільовий характер інформаційних потоків, можливість миттєвої переконфігурації їх за запитами користувачів);
- б) новими характеристиками організації адміністративних управлінських процесів (електронний документообіг, інформаційна система управління, електронний підпис, електронна послуга, багатокористувацька система, інтегроване інформаційне середовище, багатофункціональні інформаційні центри);
- в) пов'язаними з загальносистемними принципами ефективного управління (цільова функціональність, відкритість і прозорість комунікації, взаємоспіваності інформаційного обміну, зниження трансакційних витрат).

При цьому концепція сервісної модернізації інститутів публічної влади, особливо сфери соціального забезпечення, охоплює низку інноваційних електронно-інтерактивних технологій, які дають змогу нейтралізувати або значно знизити традиційні негативні чинники, такі як корупція, бюрократизм і політико-правова апатія суспільства [4, с. 7].

Варто наголосити, що інформатизація сфери соціального забезпечення є визначальним чинником розвитку нового суспільства, де пріоритетна роль належить високкваліфікованим творчим кадрам. Адже

економічна ефективність нині характеризується не так кількісними показниками чисельності персоналу, як наявністю спеціалістів, здатних створити новий продукт чи послугу, віднайти новий спосіб чи форму організації виробництва, адекватно реагувати на мінливість ринкового середовища. Більше того, обумовлюється поява нових форм людської діяльності, динамічно формується людський капітал, який виражається в знаннях і навичках, що постійно оновлюються [8]. Відтак безперервність навчання та підвищення кваліфікації на сьогодні є запорукою суспільного успіху і стабільного доходу. Тому з метою успішної реалізації соціальної політики в Україні та захисту населення в сфері соціального забезпечення необхідно налагодити підготовку відповідних спеціалістів, особливо в частині нових інформаційних професій. Це сприятиме підвищенню якості людського капіталу у розрізі як окремих особистостей, так і колективів, а відтак, і суспільства в цілому.

Є. Попов і К. Семячков визначили шість узагальнених принципів систем розвитку навичок в умовах інформатизації, до яких віднесли [9, с. 1097]:

- 1) раціональне використання ресурсів через їх обмеженість задля отримання максимальної економічної і соціальної вигоди;
- 2) об'єднання короткотермінових і довготермінових цілей розвитку для вирішення структурних і циклічних завдань, а також для забезпечення довготермінового планування з метою досягнення конкурентних переваг і підтримки структурних змін;
- 3) навчання упродовж усього життя;
- 4) системність, тобто узгодження цілей в таких взаємозв'язаних сферах, як освіта, наука, технології, інновації, зайнятість, економічний розвиток тощо дає можливість виявити компроміс та уникнути дублювання функцій;

- 5) вирівнювання різних рівнів управління через розгляд проблематики в сфері навичок на місцевому рівні та узгодження національних цілей із потребами на місцях;
- 6) залучення всіх зацікавлених сторін і координація їх співпраці.

Висновки. Резюмуючи зазначене вище, зауважимо, що в умовах інформатизації суспільства переосмислюється зміст соціального забезпечення, ефективність розвитку якого залежить від рівня науково-технічних досягнень і прогресу. Адже темпи і швидкість упровадження інформаційних технологій та їх удосконалення є настільки високими, що, якщо нині на них не відреагувати, в майбутньому буде вкрай важко, а подекуди практично неможливо наздогнати.

Для України збереження статусу соціальної держави є надзвичайно важливим, адже цим визначається й гарантується соціальна стабільність у суспільстві, формуються умови зростання добробуту громадян, підвищуються якість і рівень життя, нівелюються соціальні ризики. Більше того, обрано курс на широкомасштабну інформатизацію країни та формування цифрової економіки.

Природно, що окреслені процеси мають мати яскраве вираження й у сфері соціального забезпечення населення. Першими кроками у цьому контексті є імплементація уніфікованих інформаційних систем (ЄІАССЗН, E-SOCIAL, E-пенсія та ін.), спрощення процедури надання окремих соціальних послуг через апробацію їх електронної версії (допомога при народженні дитини, житлові субсидії та пенсія). Відтак, в електронному режимі для зацікавлених осіб можна отримати необхідну інформацію про види соціального захисту або ж соціальне забезпечення. Для соціальних служб автоматизація соціальних процесів спрощує процес надання соці-

альних послуг та підвищує ефективність і цільове використання бюджетних ресурсів. Загалом у вітчизняну практику апробовані усі з існуючих видів інформаційних технологій, які мають місце в сфері соціального забезпечення.

Тим не менше, незважаючи на позитивні зрушення у цьому напрямку, Україна в міжнародних рейтингах, які характеризують рівень розвитку цифрової економіки, займає низькі місця. Так, відповідно до: індексу мережевої готовності (Network Readiness Index) Україна у 2016 р. посіла 64 місце, а в 2020 р. планується піднятися на 30 позицію (згідно з Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.); глобального індексу інновацій (Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) упродовж 2016–2018 рр. Україна піднялась з 56 позиції на 43; індексу відкритості даних (Open Data Barometer) у 2018 р. Україна посіла 17 місце [13].

Зважаючи на окреслене, необхідно активізувати імплементацію інформаційних технологій у вітчизняну екосистему з метою покращення її міжнародних рейтингів та підвищення ефективності функціонування. У сфері соціального забезпечення також доцільно сприяти новаціям, які започатковано з метою спрощення доступності низки соціальних послуг. Також необхідно спрямувати зусилля на перекваліфікацію фахівців, щоб вони відповідали новим вимогам і володіли навичками управління інформаційними ресурсами, були творчими та вміли своєчасно реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі.

Поряд із перевагами інформатизації сфери соціального забезпечення актуалізується питання забезпечення безпеки та збереження даних інформаційних систем, на які чинять вплив різноманітні зовнішні і внутрішні виклики і загрози. Тому перспективним напрямком подальших досліджень

є оцінка рівня захищеності вітчизняних інформаційних систем, які апробовано в сфері соціального забезпечення, від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз із метою розробки заходів щодо підвищення інформаційної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Avgerou C. *Information systems in developing countries: a critical research review*. *Journal of Information Technologies*. 2008. Vol. 23. P. 133–144. URL : <https://journals.sagepub.com/doi/10.1057/palgrave.jit.2000136>.
2. Васильєва Е., Кононенко Д. *Современные интерпретации концепции электронного государства (электронного правительства)*. *Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Серия : Юриспруденция*. 2016. № 1 (30). С. 9–16.
3. Дітковська Л. *Місце інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціальних працівників*. *Збірник наукових праць ХІСТ Університету “Україна”*. 2013. № 2 (8). С. 78–82.
4. Клімушин П., Спасібов Д. *Концепція сервісно орієнтованої держави в контексті модернізації публічного управління*. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 2 (57). С. 2–8.
5. Konkolewsky H.-H. *Digital economy and the future of social. Administration*. 2017. Vol. 65. № 4. P. 21–30. URL : https://www.researchgate.net/publication/322141795_Digital_economy_and_the_future_of_social_security.
6. Krysovatyi A., Lutsyk A., Synyutka N. *Influence of time lags on the efficiency of fiscal policy in Ukraine*. 2019. *9th International conference on advanced computer information technologies, ACIT 2019 – Proceedings*, art. no. 8780059. P. 380–383.
7. Monino, J.-L. *Data value, big data analytics and decision-making*. *Journal of Knowledge Economy*. 2016. P. 1–12. URL : <https://doi.org/10.1007/s13132-016-0396-2>.
8. Mullins L. *Managing intellectual property in the digital product market*. *Journal of Digital Asset Management*. 2005. Vol. 1. Iss. 1. P.

59–66. URL : <https://link.springer.com/content/pdf/10.1057%2Fpalgrave.dam.3640010.pdf>.

9. Попов Е., Семьячков К. Проблемы экономической безопасности цифрового общества в условиях глобализации. Экономика региона. 2018. Т. 14. Вып. 4. С. 1088–1101.

10. Правовое обеспечение социальной работы : учебник для бакалавров / под ред. Е. Холостовой, О. Прохоровой. Москва : “Дашков и К”, 2013. 256 с.

11. Мінсоцполітики: Світовий банк виділив Україні кошти на модернізацію системи соціальної допомоги. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/247437750>.

12. Про Єдину інформаційно-аналітичну систему управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) : Постанова КМУ від 17.07.2019 р. № 676. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2019-%D0%BF>.

13. Україна в міжнародних рейтингах. URL : <https://ukraine.org.ua/ua/news/ukrayina-v-mizhnarodnih-rejtingah>.

References

1. Avgerou, C. (2008). Information systems in developing countries: a critical research review. *Journal of Information Technologies*, 133–144. (Vol. 23). Available at: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1057/palgrave.jit.2000136>.

2. Vasilieva, E., Kononenko, D. (2016). Sovremennyye interpretatsii kontseptsii elektronnoho gosudarstva (elektronnoho pravitelstva) [Modern interpretations of the concept of electronic state (e-government)]. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo un-ta. Yurisprudentsiia – Bulletin of the Volgograd State University. Jurisprudence*, 1 (30), 9–16 [in Russian].

3. Ditkovska, L. (2013). Mistse informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii u profesiinii diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [Place informatively communication technologies in professional activity of social workers]. *Zbirnyk naukovykh prats KhIST Universytetu “Ukraine” – Proceedings of the KhIST of the University “Ukraine”*, 2 (8), 78–82 [in Ukrainian].

4. Klimushyn, P., Spasibov, D. (2017). Kontseptsiiia servisno oriientovanoi derzhavy v konteksti modernizatsii publichnoho upravlinnia [The concept of a service-oriented state in the context of modernization of public administration]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Public Administration Theory and Practice*, 2 (57), 2–8 [in Ukrainian].

5. Konkolewsky, H.-H. (2017). Digital economy and the future of social. *Administration*, 4, 21–30. (Vol. 65). Available at: https://www.researchgate.net/publication/322141795_Digital_economy_and_the_future_of_social_security.

6. Krysovatyi, A., Lutsyk, A., Synyutk, N. (2019). Influence of time lags on the efficiency of fiscal policy in Ukraine. 9th International conference on advanced computer information technologies, ACIT 2019 – Proceedings, art. no. 8780059, 380–383.

7. Monino, J.-L. (2016). Data value, big data analytics and decision-making. *Journal of Knowledge Economy*, 1–12. Available at: <https://doi.org/10.1007/s13132-016-0396-2>.

8. Mullins, L. (2005). Managing intellectual property in the digital product market. *Journal of Digital Asset Management*, 1, 59–66. (Vol. 1). Available at: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1057%2Fpalgrave.dam.3640010.pdf>.

9. Popov, E., Semiachkov, K. (2018). Problemy ekonomicheskoy bezopasnosti tsifrovogo obshchestva v usloviakh hlobalizatsii [Challenges of economic security in a digital society in the context of globalization]. *Ekonomika regiona – The Region Economy*, 14, 4, 1088–1101 [in Russian].

10. Kholostova, E., Prohorova, O. (Eds). (2013). *Pravovoe obespecheniye sotsialnoy raboty [Legal support of social work]*. Moscow: Dashkov & K [in Russian].

11. Minsotspolityky: Svitovi bank vydilyv Ukraini koshty na modernizatsiiu systemy sotsialnoi dopomohy [Ministry of Social Policy: World Bank allocates funds to Ukraine for modernization of social assistance system]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/247437750>.

12. *Pro Yedynu informatsiino-analitychnu systemu upravlinnia sotsialnoi pidtrymkoiu naselennia Ukrainy (E-SOCIAL): Postanova KМУ vid 17.07.2019 r. № 676 [About the unified information-analytical system of management of social support of the population of Ukraine (E-SOCIAL): Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2019, July, 17). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2019-%D0%BF>.*

13. *Ukraina v mizhnarodnykh reitynhakh [Ukraine in the international ratings]. Available at: <https://eukraine.org.ua/ua/news/ukrayina-v-mizhnarodnih-rejtingah>.*

Стаття надійшла до редакції 4.11.2019.